

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 5 november 2021

Mål nr

Ö 6743-20

PARTER

Klagande

RF

Ombud: Advokat LE

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Ansökan i hovrätt om återställande av försutten tid

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2020-12-11 i mål Ö 3678-20

Dok.Id 214746

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RF har yrkat att Högsta domstolen ska återställa den försuttna tiden för att överklaga Malmö tingsrätts dom.

Riksåklagaren har motsatt sig yrkandet.

SKÄL**Bakgrund**

1. Tingsrätten dömde RF för grov vårdslöshet i trafik och grovt rattfylleri till fängelse i två månader. Dagen efter överklagandetidens utgång överklagade RF domen genom sin offentlige försvarare som också var hans ombud. Tingsrätten avvisade överklagandet, eftersom det hade kommit in för sent.
2. RF ansökte i hovrätten om återställande av den försuttna tiden för att överklaga tingsrättens dom och anförde i huvudsak följande. Han gav sin försvarare i uppdrag att överklaga domen och lämnade samma dag som domen meddelades en fullmakt till honom. De diskuterade överklagandets utformning och han tog del av ett utkast till överklagandeskrift. Han hade inte skäl att räkna med att överklagandet inte skulle ges in i rätt tid enligt vad de hade kommit överens om. Försvararen bekräftade RFs uppgifter och förklarade att anledningen till hans försummelse var att han hade kvardröjande besvär efter tidigare sjukdomar; han hade inte informerat RF om sina besvär.
3. Hovrätten har avslagit ansökan.

Återställande av försutten tid och laga förfall

4. Har någon försuttit den tid som gäller för att överklaga en dom får den försuttna tiden enligt 58 kap. 11 § rättegångsbalken återställas, om han eller hon hade laga förfall.
5. Enligt 32 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken föreligger laga förfall då någon genom avbrott i den allmänna samfärdseln, sjukdom eller annan omständighet som han eller hon inte bort förutse eller rätten annars anser utgör giltig ursäkt, har hindrats att fullgöra vad som ålegat henne eller honom. Det är inte bara absoluta hinder som avses. Som laga förfall kan godtas varje omständighet som är av sådant slag att det inte skäligen kan krävas att parten fullgjort vad som ålegat henne eller honom i rätt tid (se NJA II 1943 s. 420).
6. Den som ansöker om återställande av försutten tid har bevisbördan för de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan. Vid ett påstående om sjukdom krävs det normalt att påståendet stöds av ett läkarintyg, där det framgår att vad som ålegat parten inte har kunnat utföras eller i vart fall inte skäligen har kunnat begäras.
7. Bestämmelsen om laga förfall lämnar ett visst utrymme för nyanserade bedömningar (jfr t.ex. NJA 2018 s. 3 p. 15). Vid bedömningen av om parten haft laga förfall ska även vägas in vad saken gäller (se bl.a. NJA 2018 s. 285 p. 8).
8. Av andra stycket i 32 kap. 8 § följer att laga förfall för ombudet kan åberopas av parten själv. Utöver grundförutsättningen att ombudet ska ha haft laga förfall i paragrafens mening gäller att det inte har kunnat ställas något annat ombud i tid. Bestämmelsen tillkom i förtydligande syfte (se NJA II 1943 s. 420). I rättspraxis har det också flera gånger ansetts att parter haft laga förfall för att inte överklaga i rätt tid, när ombudet varit förhindrad att tillvarata partens rätt till följd av sjukdom eller någon annan omständighet som

för ombudet har bedömts utgöra laga förfall (se t.ex. NJA 1973 s. 17 och NJA 2009 s. 796).

Fel och försummelser av ombud och försvarare

9. Som en sedan länge etablerad rättsgrundsats gäller att fel och försummelse av en försvarare som är ombud ska tillräknas den tilltalade (se t.ex. NJA 2018 s. 285, där grundsatsen bekräftades i ett fall där försvararen utan laga förfall överklagade en brottmålsdom för sent). Motsvarande gäller även vid fel och försummelser av ombud i tvistemål. Principen har motiverats med att det ansetts angeläget att reglerna inte tillämpas på ett sätt som i förlängningen kan medföra att tidsfristerna för överklagande riskerar att förlora sin betydelse och att det annars kan finnas risk för att parten utan fog skyller på sitt ombud när en frist inte iakttas. Det har också påpekats att motsvarande gäller på förvaltningsprocessrättens område. (Se bl.a. ”Kontorsbitrådets försummelse” NJA 1952 s. 427, ”Försvararens felberäkning” NJA 1956 s. 31 och RÅ 1994 not 1 [plenum].)

10. Grundsatsen att fel och försummelse av partens ombud ska tillräknas parten har inte i alla situationer tillämpats undantagslöst. Så har till exempel inte skett vid utdömande av vite, där det dock särskilt har betonats att vite är en straffliknande påföljd och att det då ligger mindre nära till hands att låta en part svara för någon annans försummelse (se NJA 1989 s. 71). Även på förvaltningsprocessrättens område anses undantag kunna vara motiverade, dock endast under speciella förhållanden.

11. Slutsatsen är därmed att det krävs speciella förhållanden i det enskilda fallet för att frångå principen om att fel och försummelse av partens ombud ska tillräknas parten när det gäller misstag i samband med överklagande.

12. Att en part själv har varit delaktig i utformningen av överklagandet eller fått besked att överklagandet är färdigställt och kommer att skickas in i tid

utgör i regel inte sådana speciella förhållanden som medför att parten har haft laga förfall. Det kan här jämföras med ”Kontorsbitrådets försummelse”, där överklagandet hade skickats med ett anställt kontorsbiträde som bud och det i domstolens skäl särskilt angavs att varken parten eller ombudet hade haft anledning att räkna med kontorsbitrådets försummelse att i tid lämna in överklagandet, och med ”Försvarens felberäkning” där parten i god tid anmodat försvararen att överklaga domen. Det förhållandet att ombudets misstag berott på stress eller nedsatt arbetsförmåga på grund av tidigare sjukdom, kan inte heller tillmätas någon avgörande betydelse, om inte detta i sig kan ses som laga förfall (se bl.a. NJA 2018 s. 285 p. 14). Det saknas också anledning att tillämpa principen på ett annat sätt och därigenom skapa en oenhetlig praxis i situationer där det inte finns någon enskild motpart.

13. Kravet på speciella förhållanden i det enskilda fallet innebär att en samlad bedömning av flera olika omständigheter, som inte var för sig når upp till laga förfall, sällan utgör skäl att frångå den grundläggande principen. En annan bedömning kan dock göras om försummelsen i sin tur har sin grund i t.ex. felaktiga besked från domstol eller myndighet (jfr bl.a. ”Domsmeddelandet” NJA 2020 s. 946, där domen hade expedierats bara till försvararen som inte hade fullmakt).

Bedömningen i detta fall

14. Det RFs försvarare har anfört om sina besvär och den utredning som åberopats i den delen, visar inte att det har varit ursäktligt av försvararen att inte överklaga domen i rätt tid. Försvararen har alltså inte haft laga förfall och dessa omständigheter kan därför inte tillmätas någon avgörande betydelse (se p. 8 och 12).

15. Överklagandet gällde en brottmålsdom i ett mål där det inte fanns någon enskild motpart. RF var delaktig i att ta fram en överklagandeskrift och tog även del av ett utkast till den. Överklagandet var också färdigställt i god

tid innan överklagandetiden löpte ut. RFs försvarare, som är advokat, informerade honom om att överklagandet var färdigställt och skulle ges in i rätt tid och det har inte framkommit något som talar för att RF haft skäl att betvivla detta. Dessa förhållanden utgör emellertid inte tillräckliga skäl att frångå principen om att RF ska tillräknas försvararens underlåtenhet (se p. 12).

16. Eftersom RF inte har visat att han haft laga förfall, saknas det skäl att återställa den försuttna tiden. Överklagandet ska alltså avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Ann-Christine Lindeblad, Johnny Herre, Dag Mattsson och Stefan Reimer (referent)
Föredragande har varit justitiesekreteraren Jimmy Mikaelsson